

ПРЕХОДИ КЪМ УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ В СТАРА ЗАГОРА

Позициониране
на Стара Загора в
политиката за устойчив
преход

DUST

Democratising
jUst
Sustainability
Transitions

КОЛОФОН

Автори: Tea Turlakova, Kalina Tcolova.
Дизайн: Institute for Urban Excellence.
Обложка на корицата: Georgi Yanakiev, Sinite Kamani, 1999.

Фючърсни произведения на изкуството:
OOZE architects & urbanists, with support
of Malgorzata Rybak, Delft University of
Technology.

Тази публикация е изготвена като част от
проекта „Демократизиране на преходите
към устойчивост“ (DUST).

Финансирано от Европейския съюз.
Изразените възгледи и мнения обаче
са само на автора(ите) и не отразяват
непременно тези на Европейския съюз или
на Европейската изпълнителна агенция за
научни изследвания. Нито Европейският
съюз, нито оторизиращия орган могат да
бъдат държани отговорни за тях.

Участващи партньори:

Този проект е получил финансиране от програмата за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“ на Европейския съюз по споразумение за отпускане на безвъзмездна финансова помощ № 101094869.

СЪДЪРЖАНИЕ

колофон	2
Съдържание	3
Цел и обхват на документа	4
Местен контекст	5
Препоръки от общността в региона на Стара Загора	6
Относно образованието и уменията	8
Относно икономическата диверсификация и качествената заетост	10
Относно социалната справедливост и благосъстоянието на общността	12
Бъдеще на общността и политиката: Визуализиране на различни пътища	14
Въображаеми вероятни бъдещи развития	14
Въображаеми предпочитани бъдещи развития	16
Бъдеще на политиките	18
Териториални столици	20
Изготвяне на изявления от констатациите на семинара	23
Оценка на регионалното обществено мнение	24
Пет бързи факта за обсъждането на Pol.is в Стара Загора	24
Консенсусни изявления	25
Какво следва?	27
Регионални лаборатории за бъдеща грамотност: Процес стъпка по стъпка	28
Подготовка на сцената	30
Защо преходите към устойчивост, водени от общността, са важни?	30
Какво е текущото състояние на прехода към устойчивост в Стара Загора?	30
Защо местната общност е по-слабо ангажирана с прехода на Стара Загора?	30
Проектът DUST на Horizon Европа и регионални лаборатории за бъдеща грамотност	32
Анекс	34

ЦЕЛ И ОБХВАТ НА ДОКУМЕНТА

Този документ с политическо становище представя очакванията, опасенията и стремежите на гражданите в региона на Стара Загора, България, относно бъдещата посока на справедливия преход от изкопаеми горива. Той противопоставя перспективите на общността на преобладаващите политически подходи и поставя местните гласове в по-широкия пейзаж на националните и европейските мерки за преход.

Като част от проекта „Хоризонт Европа DUST“, Регионалните лаборатории за бъдеща грамотност (RFLLs) в Стара Загора събраха граждани, политици и местни заинтересовани страни, за да проучат основните предизвикателства и възможности по пътя на декарбонизацията. Общностите, които исторически са били недостатъчно представени в процеса на разработване на политики, включително жителите на по-малки градове, села, младежи и други уязвими групи, бяха активно включени чрез семинари, интервюта, дигитални обсъждания и наблюдение. Техният принос подчертава как политиките трябва да отговорят на конкретни местни нужди, като например достъпен обществен транспорт, свързващ градовете Раднево и Гълъбово с целия регион на Стара Загора, надеждни услуги за грижи за деца, които позволяват на семействата да останат в региона, и сигурни работни места, които могат да заместят заетостта във въгледобивната промишленост.

Този документ е насочен към три ключови аудитории:

- 1. Политици на ниво ЕС,** национално, регионално и местно ниво, които следва да гарантират, че стратегиите за преход отговарят на специфичните предизвикателства, възможности и нужди на общностите в Стара Загора.
- 2. Организации на гражданското общество и неправителствени организации,** които следва да укрепят и разширят гласовете на групи, които често са най-малко ангажирани в разработването на политики.
- 3. Граждани на региона,** които следва да повишат осведомеността по въпросите на прехода и да насърчат диалога между различните общности, особено сред тези, които са най-засегнати от индустриалното реструктуриране..

МЕСТЕН КОНТЕКСТ

Стара Загора е най-големият въглищен регион в България, доминиран от енергийния комплекс „Марица Изток“, който осигурява около 30% от електроенергията на страната. Секторът осигурява пряка заетост на около 20 000 души, а допълнителни 80 000–100 000 души са непряко заети чрез подизпълнители, услуги и вериги за доставки. Комплексът обхваща три общини: Раднево, Гълъбово и Стара Загора, което прави бъдещето му централно за социално-икономическата стабилност на по-широкия регион.

Европейската комисия одобри Териториалния план за справедлив преход на България, като отпусна 1,2 милиарда евро за Стара Загора, Перник и Кюстендил. В Стара Загора средствата включват 60 милиона евро за енергийно ефективно обновяване на сгради, 36,5 милиона евро за обучение и преквалификация на миньори и работници в електроцентрали, както и ресурси за рехабилитация на повече от 2000 хектара земя за възобновяеми енергийни източници и индустриални зони.

Въпреки тази подкрепа, регионът е изправен пред сериозни предизвикателства: замърсяване на въздуха и почвата около Раднево и Гълъбово, зависимост от една-единствена индустрия и социално напрежение. Протестите на работниците през 2023 г. подчертаха опасенията от загуба на работни места, подчертавайки необходимостта от справедлив, прозрачен и приобщаващ преход, който осигурява препитание, като същевременно постига целите за климата.

В Стара Загора дебатите за прехода често се водят от националните власти, големи енергийни компании и общински институции,

докато гласовете на по-малките градове, села и местни обществени групи остават недостатъчно представени. Много жители се чувстват дистанцирани от процесите на вземане на решения и нямат достъпна информация за Териториалните планове за справедлив преход. Ограничените възможности за участие в процеса на вземане на политики, съчетани с ниско доверие в институциите и опасения, че финансирането няма да достигне до обикновените хора, намаляват желанието им за ангажиране. Тези бариери рискуват да отложат ценните местни знания и общностен опит, които са от съществено значение за оформянето на справедлив и ефективен преход.

Справедливият преход в района на Стара Загора е повече от енергийна промяна; той представлява дълбока социална и икономическа трансформация за региона. Постепенното премахване на въглищния добив и реструктурирането на свързаните с него индустрии пряко засяга хиляди работници, техните семейства и по-широката общност. За да бъдат тези промени справедливи и ефективни, политиките трябва да се основават на местните реалности и да се оформят с активното участие на гражданите. Подходите, водени от общността, гарантират, че стратегиите за преход отговарят не само на националните и европейските цели в областта на климата, но и на ежедневните проблеми като работни места, образование, здравеопазване и качество на живот. Ангажирането на гражданите изгражда доверие, укрепва устойчивостта и прави прехода по-приобщаващ, особено за групи, които често са изключени от процеса на вземане на решения.

ПРЕПОРЪКИ ОТ ОБЩНОСТТА В РЕГИОН СТАРА ЗАГОРА

Регионалните лаборатории за бъдеща грамотност, семинарите, интервютата, наблюденията и обсъжданията на Pol. is предоставиха уникална възможност да се чуят директно от гражданите на Стара Загора за техните очаквания от справедливия преход. Дискусиите разкриха смесица от тревожност и прагматизъм: хората се страхуват от намаляването на сигурните работни места в секторите, свързани с въглищата, продължаващата емиграция на младите хора и неравния достъп до възможности; от друга страна, те виждат прехода като шанс за модернизирание на образованието, диверсифициране на икономиката и укрепване на общностите. Във всички ситуации участниците подчертаха, че преходът трябва да бъде справедлив и прозрачен, с видими доказателства, че средствата от ЕС и националните фондове достигат до работниците, семействата и малките предприятия в региона, а не остават в ръцете на големи компании или национални институции.

Тези лаборатории помагат на гражданите да си представят и да се подготвят за бъдещето, увеличавайки капацитета им за адаптация. Те целят:

- 1. Повишаване на осведомеността за въздействието на местните политики**
- 2. Изграждане на доверие между гражданите и институциите**
- 3. Интегриране на местните знания в политиките**
- 4. Осигуряване на форум за изразяване на надежди и опасения**
- 5. Насърчаване на проактивно участие на гражданите в съвместното създаване на политики**

Гражданите подчертаха, че настоящите образователни и обучителни системи не са съобразени с уменията, необходими в новите зелени и цифрови сектори, което оставя младите хора неподготвени, а по-възрастните работници несигурни как да се адаптират. Те предупредиха за преход, който води само до временна или несигурна работа, и вместо това призоваха за дългосрочни, достойни работни места със справедливо заплащане. Много от тях изразиха и липса на доверие в институциите, посочвайки слабата комуникация, ниската отчетност и опасенията, че преходните фондове няма да достигнат до тези, които най-много се нуждаят от тях. Освен икономическите опасения, хората повдигнаха въпроси, свързани с благосъстоянието: достъпът до здравеопазване, грижи за деца, грижи за възрастни хора и културен живот бяха разглеждани като основни части от това, което прави една общност жизнеспособна по време на промяна.

Гражданите не подхождаха към тези въпроси поотделно. Вместо това, те последователно свързваха образованието, заетостта и справедливостта като три неразделни стълба на успешен преход. Образователната реформа и преквалификацията се разглеждат като предпоставки за подготовка на хората да се възползват от нови възможности; икономическата диверсификация и подкрепата за бизнеса са необходими, за да се създадат тези възможности; а социалната справедливост, прозрачността и услугите са от съществено значение, за да се гарантира, че всеки може да се възползва.

От тези данни се очертават три приоритетни области за стратегически действия:

- 1. Образование и умения** – реформиране на учебните програми в гимназиите, инвестиране в специализацията на учителите, преодоляване на цифровото разделение и създаване на силни партньорства между училищата и бизнеса, така че хората да бъдат подготвени за работните места и предизвикателствата на бъдещето.
- 2. Икономическа диверсификация и качествена заетост** – насърчаване на малките и средни предприятия и предприемачеството, привличане на инвестиции в нови сектори, гарантиране на достойна работа и осигуряване на програми за преквалификация, водещи до гарантирани работни места.
- 3. Социална справедливост и благосъстояние на общността** – превръщане на справедливостта във водещ принцип на прехода, осигуряване на прозрачност и граждански мониторинг при използването на средствата, инвестиране в социални услуги като здравеопазване, грижи за деца и културен живот, както и подкрепа на обществени мрежи, които укрепват солидарността и участието в целия регион.

Заедно тези три области отразяват това, което гражданите най-много желаят за справедливия преход: да бъдат екипирани с необходимите знания и умения, да им бъдат предоставени равни възможности за кариера и да бъдат третирани справедливо в процеса. Следващите подраздели превръщат тези гласове в конкретни препоръки за политиците на местно, регионално и национално ниво.

НЕКА ОБРАЗОВАНИЕТО Е КРАЙЪГЪЛНИЯ КАМЪК НА СПРАВЕДЛИВИЯ ПРЕХОД. ЗАСИЛВАНЕ НА СЪОТВЕТСТВИЕТО С ПАЗАРА НА ТРУДА, КРИТИЧНОТО МИСЛЕНЕ И ДИГИТАЛНАТА ГРАМОТНОСТ.

Участниците в Стара Загора последователно описваха образованието едновременно като въпрос на справедливост и като основа за устойчивост в прехода. Много от тях подчертаха, че училищата и обучителните институции не подготвят адекватно младите хора или работниците за променящата се регионална икономика. Гражданите и представителите на общността отбелязаха голямото несъответствие между преподаваното и необходимите умения в секторите на възобновяемата енергия, цифровите индустрии и съвременните услуги.

Въпреки че се признават силни традиции в българското образование, участниците подчертаха дефицитите в практическото обучение, адаптивността и креативността,

особено в подготовката на работниците за преквалификация и на младите хора за бъдещи професии. Те призоваха за реформи, които да включат критично мислене, решаване на проблеми и медийна грамотност, особено в епоха, в която дезинформацията се разглежда като нарастваща заплаха. Дигитализацията на образованието беше широко подкрепена, но гражданите предупредиха, че цифровите различия остават, особено в селските общности.

Обществени активисти посочиха ролята на местните културни центрове в градовете и селата като неформални центрове за повишаване на дигиталната грамотност, преквалификация и гражданско образование, като по този начин често компенсират липсата на добре обезпечени училища в селските райони. Това подчертава необходимостта от многопластова образователна система, която обхваща формални институции, обществени мрежи и работни места.

За да се постигне равенство и готовност за бъдещето в Стара Загора, участниците се обявиха за инвестиции в обучение на учители, цифрови инструменти и по-силни партньорства между училищата и бизнеса. Те виждат образованието не само като подготовка на хората за бъдеща заетост в променяща се икономика, но и като оборудване на общностите да участват в планирането на прехода и да държат институциите отговорни.

Цитатите по-долу са споделени от участници в RFLI от Стара Загора.

Училището трябва да бъде толкова разнообразно, че да предлага на децата разнообразие от теми... докато открият своето нещо. Техният талант.

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПОЛИТИКИ В ОБЛАСТТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО И УМЕНИЯТА

Да се направи професионалното образование приоритет в засегнатите от въглищния сектор общини

Актуално за Министерството на образованието, Регионалната дирекция по образование, общините Раднево и Гълъбово и Министерството на труда и социалната политика: модернизиране и разширяване на професионалните училища в Раднево и Гълъбово за преквалификация на работници в мините и заводите за работав областта на възобновяемите енергийни източници, строителството, логистиката и поддръжката. Тези общини са изправени пред най-сериозна загуба на работни места и се нуждаят от целенасочени програми.

Интегриране на критичното мислене и дигиталната компетентност в регионалните учебни програми

От значение за Министерството на образованието, Регионалната дирекция по образование, училищата и институтите за обучение на учители: всички училища в област Стара Загора трябва да балансират уменията на пазара на труда с креативността и адаптивността. Пилотните програми могат да тестват нови методи на преподаване в училищата в град Стара Загора и след това да ги разширят в по-малките градове.

Начело в списъка поставям училища и университети, които трябва да предлагат адекватно образование и специализации, съответстващи на времето.

Засилване на ранното кариерно ориентиране в целия регион

От значение за Министерството на образованието, Регионалната дирекция по образование, училищата и общините: въвеждане на структурирано кариерно ориентиране в 5-7 клас във всяка община, не само в големите градски центрове. Ранното ориентиране следва да разшири кръгозора на учениците, да предотврати твърде ранната тясна специализация и да помогне за намаляване на емиграцията на младежите от региона.

Инвестиране в учители и обучители

От значение за Министерството на образованието, институтите за обучение на учители и общините: необходими са по-добро заплащане, възможности за обучение и подкрепа, за да се задържат учителите в региона. Укрепване на STEM, дигиталните и екологичните компетенции.

Подкрепа за местните културни центрове като центрове за обучение на възрастни

От значение за Министерството на културата, общините (особено селските) и НПО: осигуряване на финансиране за културни центрове в селата в Югоизточния регион за провеждане на вечерни курсове по информационни технологии, езици и дигитални умения. Това помага на жителите на селските райони и по-възрастните работници, които нямат достъп до формално образование в града.

Преодоляване на цифровото разделение в селата

От значение за Министерството на електронното управление, телекомуникационните доставчици, общините и Регионалната дирекция по образование: да се даде приоритет на внедряването на високоскоростен интернет в селските райони, където лошата свързаност ограничава достъпа до онлайн образование. Осигуряване на достъпни устройства и обучение за ученици и възрастни жители.

ИЗГРАДЕТЕ РАЗНООБРАЗНА РЕГИОНАЛНА ИКОНОМИКА СЪС СТАБИЛНИ И ДОСТОЙНИ РАБОТНИ МЕСТА

За гражданите на Стара Загора заетостта е най-належащият въпрос в справедливия преход. Хората се притесняват, че след като възгледите бъдат постепенно премахнати, регионът ще загуби икономическия си гръбнак и младите хора ще бъдат принудени да напуснат заради по-добри условия на живот и възможности за работа. Участниците в семинарите, интервютата и дискусиите на RFL многократно подчертаваха, че работните места трябва да са на първо място – но не каквито и да е работни места. Те поискаха сигурни, справедливо платени възможности за заетост в Раднево, Гълъбово и в целия регион, давайки на младите хора причини да останат, вместо да мигрират към София или в чужбина.

Гражданите са отворени за нови икономически насоки, но подчертават, че инвестициите трябва да носят ползи за местните хора, не само за външните инвеститори. Съществува силен призив за подкрепа на МСП и предприемачеството, като се надгражда върху традицията на региона за индустриални умения и бизнес инициатива. Нови възможности се виждат в секторите на възобновяемата енергия, информационните технологии и цифровите услуги, устойчивото земеделие, индустриите с кръгова икономика (ремонт, повторна употреба, рециклиране) и екотуризма.

Същевременно хората предупредиха за несигурни работни места, като например краткосрочна, нископлатена работа, която не осигурява стабилност. Те поискаха дългосрочни ангажименти от страна на работодателите, сигурност на работното място и достойни условия на труд. Членовете на общността изразиха загриженост, че жените, членовете на ромските общности и по-възрастните работници често са изключени от качествени възможности, и настояха за политики, които гарантират равен достъп.

Гражданите също така подчертаха, че публичните инвестиции трябва да затвърдят диверсификацията. Общините и държавата

„Нови специализации, които „произвеждат“ специалисти, отговарящи на съвременните изисквания... Не говоря само за ИТ [...], а за създаването на специфични програми, свързани с развитието на различни области... медицина, наука, технологии...“

трябва да инвестират в зелена инфраструктура, да подкрепят кооперациите и семейните предприятия и да адаптират правилата за обществени поръчки, така че училищата, болниците и социалните институции да си сътрудничат с местни производители и доставчици на услуги. По този начин преходът ще бъде от пряка полза за местните общности, вместо да бъде доминиран от външни компании.

Накрая участниците подчертаха, че преквалификацията трябва да бъде пряко свързана с реални свободни работни места, докато компаниите, които се ползват от публична подкрепа, трябва да бъдат задължени да наемат част от работниците в преход. Това би изградило доверие, че преквалификацията се превръща в реални кариери в новата икономика.

Цитати по-долубяха споделени от участниците в RFL от Стара Загора.

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПОЛИТИКИ ВЪПРОСИ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА ДИВЕРСИФИКАЦИЯ И КАЧЕСТВЕНАТА ЗАЕТОСТ

Диверсификация на регионалните инвестиции. От значение за Министерския съвет, Министерството на иновациите и растежа, Съвета за регионално развитие на Югоизточна Англия и общините: да се даде приоритет на публичното финансиране за конкретни проекти в областта на възобновяемите енергийни източници (слънчеви паркове върху рекултивирани минни земи близо до Раднево и Гълъбово), ИКТ центрове в град Стара Загора, устойчиво земеделие в селските общини и екотуризъм в предпланините на Средна гора. Финансирането трябва да бъде обвързано със създаването на работни места за местните жители.

Гарантиране на качествена заетост, а не само с брой работни места. От значение за Инспекцията по труда, синдикатите, органите на Фонда за справедлив преход и организациите на работодателите: определяне на обвързващи критерии за нови работодатели в индустриални зони (напр. Индустриален парк Загоре), изискващи договори със справедливо заплащане, безопасни условия и минимални тригодишни

ангажименти. Създаване на механизми за мониторинг чрез Инспекцията по труда и синдикатите за предотвратяване на несигурни работни условия.

Свързване на преквалификацията с реални възможности за работа. От значение за Министерството на образованието и науката, регионалните бюра по труда, Националната агенция по заетостта и местните работодатели: разработване на обучителни модули за миньори и работници в заводи, които съответстват пряко на свободните работни места в областта на възобновяемата енергия, строителството, логистиката и информационните технологии. Компаниите, които се възползват от подкрепа от ЕС или държавата, трябва да подпишат споразумения за наемане на квота от завършилите програмата.

Подкрепа за МСП и предприемачеството като двигатели на промяната. От значение за Министерството на икономиката и промишлеността, общините, регионалните бизнес асоциации и Българската банка за развитие: да се задели дял от ресурсите на Фонда за справедлив преход, специално за МСП и кооперации в региона. Да се осигури техническа помощ, нисколихвени заеми и насоки за кандидатстване за тези ресурси. Да се създадат местни консултативни бюра, които да помагат на малките предприятия да се ориентират в процедурите за финансиране, да подготвят заявления и да разработват планове за диверсификация в услугите, логистиката и зеленото строителство. Да се разширят схемите за безвъзмездна помощ в целия регион, за да се подкрепят семейните предприятия и селските предприемачи в селското стопанство, занаятите и туризма.

Използване на обществените поръчки за укрепване на местната икономика. От значение за общините, Агенцията за обществени поръчки и Министерството на финансите: изменение на правилата за общински поръчки, така че училищата, болниците и социалните институции в региона да могат да възлагат договори на местни МСП за кетъринг, поддръжка, енергийно обновяване и ИТ услуги. Това запазва стойността и заетостта в региона, вместо да се възлагат външни изпълнители.

Насърчаване на приобщаващ достъп до нови възможности. От значение за Министерството на труда и социалната политика, Регионалните служби по заетостта, НПО и общините: разработване на индивидуални мерки за подкрепа на жените, ромските общности и възрастните работници в Раднево и Гълъбово, където изключването от пазара на труда е най-силно. В целия регион, разширяване на грижите за деца и гъвкавите работни условия, така че повече жени да могат да участват в нови икономически дейности.

Обща стратегия, споделени цели, план и идеи... Стратегии, които създават мост между обществото и засегнатите работници.

ОСИГУРЯВАНЕ НА СПРАВЕДЛИВОСТ, ВКЛЮЧВАНЕ И ДОВЕРИЕ В ПРЕХОДА

За много граждани в Стара Загора, справедливият преход не е само свързан с работни места и обучение, но и със справедливост и достойнство. В семинари и интервюта на RFLЛ участниците многократно изразяваха загриженост, че уязвимите групи (младежи, жени, членове на ромските общности, възрастни работници и хора в селските райони) често са изключени от възможности, докато носят най-тежкото бреме на промяната. Без целенасочени мерките се опасяват, че преходът ще задълбочи съществуващите неравенства, вместо да ги намали.

Повтарящ се проблем беше доверието в институциите. Гражданите посочиха липсата на прозрачност в начина, по който се управляват преходните фондове и програми, и поискаха ясна комуникация, обществен мониторинг и видими доказателства, че приносят на общността оформя реалните решения. Мнозина подчертаха, че ако властите не покажат как се вземат предвид гласовете на хората, доверието в процеса ще остане ниско.

Достатъчни възможности за спорт и отдих в региона.

Участниците също така подчертаха неотложната нужда от по-силни социални услуги в целия регион. Достъпът до здравеопазване, грижи за деца, грижи за възрастни хора и културни пространства е неравномерен. Здравеопазването, по-специално, се очерта като належащо търсене, с призови за мобилни здравни звена и здравни центрове в общността, които да гарантират достъп както в градовете, така и в селата. И все пак това измерение липсва в Териториалния план за справедлив преход и други официални рамки, което разкрива ясна разлика между политиката и приоритетите на хората. Гражданите подчертаха, че инвестициите в училища, детски градини, здравни услуги и културен живот са също толкова важни, колкото и индустриалните проекти. Без тях много семейства, особено в по-малките общини, не могат да се възползват от новите възможности.

На общностно ниво гражданите подчертаха ролята на мрежите за солидарност и културните институции, като местни културни центрове, неправителствени организации и асоциации, като надеждни пространства за обучение, участие и взаимопомощ. Те твърдяха, че тези мрежи трябва да бъдат укрепени и финансирани като основни партньори в прехода.

Участниците настояха, че социалната справедливост трябва да ръководи всяка мярка на прехода. Това означава не само компенсиране на най-засегнатите от постепенното премахване на въглищата, но и гарантиране, че исторически недостатъчно представените групи получават реални възможности да процъфтяват в променяща се икономика.

Цитати по-долу са споделени от участници в RFLЛ от Стара Загора.

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПОЛИТИКИ В ОБЛАСТТА НА СОЦИАЛНАТА СПРАВЕДЛИВОСТ И ЛАГОСЪСТОЯНИЕТО НА ОБЩНОСТТА

Превърнете социалната справедливост в основен принцип на прехода. Актуално за Министерския съвет, Министерството на труда и социалната политика и Съвета за регионално развитие на Югоизтока: гарантиране, че всяка мярка за преход, независимо дали е в образованието, преквалификацията или инфраструктурата, включва изискване за намаляване на неравенствата. На практика това означава даване на приоритет на инвестициите в общини, зависими от възлицата, като Раднево и Гълъбово, както и в селските села, където достъпът до услуги и работни места е най-слаб. Оценки на социалното въздействие трябва да бъдат добавени към всички проекти, финансирани от прехода.

Гарантиране на прозрачност и гражданско наблюдение. От значение за общините, управляващия орган на Фонда за справедлив преход, неправителствените организации и гражданските съвети: публикуване на тримесечни отчети на общинско ниво, в които се описва подробно как се разпределят и изразходват средствата за справедлив преход, разбити по проекти и бенефициенти. Създаване на граждански съвети за наблюдение в Стара Загора, Раднево и Гълъбово, които включват синдикати, неправителствени организации и

представители на общността, за преглед на разходите и резултатите.

Укрепване на местните социални услуги и инфраструктура. От значение за общините, Министерството на здравеопазването и Министерството на труда и социалната политика: разпределяне на средства за автомобилни здравни звена, обслужващи селата в Стара Загора, Раднево и Гълъбово; разширяване на капацитета за грижи за деца, за да се намалят списъците на чакащи в град Стара Загора; откриване на нови услуги за грижи за възрастни хора в Гълъбово, където населението застарява най-бързо. Културните съоръжения трябва да бъдат обновени в по-малките градове, за да се осигурят достъпни обществени центрове.

Подкрепа за обществени мрежи и културни центрове. От значение за общините, Министерството на културата, донорските програми и регионалните НПО: въвеждане на многогодишни програми за финансиране на културни центрове, НПО и местни сдружения както в градските квартали, така и в селските села, за да могат да предоставят ИТ обучение, гражданско образование и социални дейности. Осигуряване на средства на общините за укрепване на тези мрежи като признати партньори в прехода.

Приоритизиране на уязвимите групи при новите възможности. От значение за регионалните бюро по труда, Министерството на труда и социалната политика, общините и НПО: разработване на персонализирани програми за заетост и предприемачество за жени, които се връщат на пазара на труда, ромски общности в селските населени места, възрастни работници, засегнати от закриването на мини, и младежи, изложени на риск от емиграция. Осигуряване на субсидии за работодатели, наемащи от тези групи, и осигуряване на достъп до курсове за преквалификация извън град Стара Загора.

БЪДЕЩЕ НА ОБЩНОСТТА И ПОЛИТИКИТЕ: ВИЗУАЛИЗИРАНЕ НА РАЗЛИЧНИ ПЪТИЩА

Вероятно бъдеще

Вероятното бъдеще отразява очакванията на хората, ако настоящите тенденции продължат и преходът не се ръководи от силни, приобщаващи политики. Гражданите очакват ускорено обезлюдяване, като младите хора търсят по-добри възможности в други региони:

„ Ако нищо не се промени,
децата ни ще си тръгнат и ще
останем с празни училища и
затворени бизнеси. „

Те очакват несигурните работни места и ниските заплати да заменят сигурните работни места във въгледобивния сектор, особено ако доминират чуждестранни инвеститори, докато местните предприятия бъдат пренебрегвани. Обща загриженост, изразена по време на обсъжданията, беше:

„ Местните власти трябва да
дадат приоритет на местния
бизнес пред стимулирането
на чуждестранните
инвеститори „

Управлението се възприема като крехко, с широко разпространено усещане, че

институциите може да не успеят да постигнат резултати:

„ Решенията се вземат
далеч от нас и хората
не виждат къде отиват „

„ Заедно тези възгледи изобразяват бъдеще на стагнация, загуба на хора, ограничени възможности и намаляващо доверие в институциите.

Въображаемо предпочитано бъдеще

Предпочитаното бъдеще, за разлика от това, показва стремежите на общността за справедлив и ориентиран към бъдещето преход. Гражданите си представят диверсифицирана зелена икономика, съчетаваща възобновяема енергия, информационни технологии, устойчиво земеделие и екотуризъм. Както е уловено в едно първоначално изявление,

„ Регионът на Стара Загора
трябва да се утвърди
като дигитален център
за високотехнологични
компаниии „

В тази предпочитана визия Стара Загора не се определя от миналото си, а от способността си да внедрява иновации, да задържа младите хора и да изгражда доверие чрез участие, водено от общността. Гражданите искат да видят бъдеще, в което решенията се вземат прозрачно, обществените услуги са достъпни, а обществените мрежи (местни културни центрове, неправителствени организации, граждански групи) играят централна роля в поддържането на устойчивостта и солидарността.

Много от тях също така подчертаха важноста на съгласуването на образованието с нуждите на пазара на труда:

„ Професионалното
образование трябва да бъде
приоритет, за да се отговори
на бъдещите нужди на пазара
на труда. „

Хората искат училищата да предоставят на учениците не само технически умения, но и да отключват креативността и да стимулират критичното мислене, подкрепено от силни връзки между образованието, бизнеса и местната власт. Те също така подчертаха благосъстоянието на общността като стълб на прехода:

„ Не става въпрос само за
работа; имаме нужда от
условия, за да живеем добре

„

Бъдеще на политиките

Един от резултатите от първите етапи на лабораторните упражнения беше картографиране на мерките за устойчив преход, от значение за Стара Загора. Те включват националното програмиране на Фонда за справедлив преход (ФСП), Националния план за възстановяване и устойчивост, Националния план за енергетика и климат на България, Стратегията за регионално развитие на Югоизточния район за планиране, общинските програми за развитие и регионалната Стратегия за интелигентна специализация. Пълният списък е представен в приложението.

В сравнение с предпочитаното бъдеще на общността, политическата рамка показва по-технократска и ориентирана към индустрията перспектива. Националните и регионалните документи наблягат на мащабните инвестиции и инфраструктурни приоритети, но обръщат по-малко внимание на ежедневните нужди като качествено образование, достъп до здравеопазване или обществени услуги. В лабораторните упражнения участниците често отбелязваха, че макар стратегиите да са етикетирани като „ориентирани към хората“, практическият фокус е върху реструктурирането на индустрията, декарбонизацията и техническата модернизация.

От анализа на политическите документи се открояват няколко ключови области на фокус:

1. Декарбонизация на промишлеността: Политиките дават приоритет на постепенното премахване на въглицата и модернизирането на енергоемките индустрии, с мащабни инвестиции в проекти за възобновяема енергия и водород.

2. Преквалификация и адаптация към пазара на труда: Програмите са предназначени да подготвят работниците за бъдещи работни места в енергийния и цифровия сектор, но гражданите се питат дали тези пътища ще доведат до сигурна местна заетост. ТЪП отпуска 36,5 милиона евро за обучение и преквалификация, но гражданите в регионалните региони многократно се питаха дали подобни програми ще доведат до сигурни, дългосрочни местни работни места.

3. Технологично ориентирани решения: Стратегическите документи подчертават иновациите, цифровизацията и автоматизацията като двигатели на прехода, но има по-малък акцент върху социалното равенство и предоставянето на услуги.

4. Модернизация на инфраструктурата: Основно финансиране се разпределя за транспорт, цифрова свързаност и индустриални зони, като се обръща ограничено внимание на това как тези инвестиции се превръщат в ползи за общностите и семействата.

Въпреки че тези мерки са от съществено значение за постигането на националните и европейските цели в областта на климата, тяхното непосредствено въздействие върху ежедневието на гражданите, като например модернизирането на училищата, подобряването на достъпа до здравеопазване в селата или осигуряването на прозрачно използване на преходните фондове, остава ограничено. Този контраст подчертава разликата между това, което общностите описват като предпочитано бъдеще, и насоките, предприети от съществуващите политически рамки.

От анализа на политиките бяха идентифицирани няколко ключови аспекта, представляващи загриженост и възможности, които бяха подчертани в политическите документи, наред с тези, изразени от общността по време на RFLs и свързаните с

тях дейности по ангажиране.

This comparison is presented in the tables below and illustrates how policy frameworks and local voices engage differently with the region's core assets and challenges.

Природен капитал

Политическа перспектива

Зони за възобновяема енергия	Цели за декарбонизация
Планове за качеството на въздуха и водата	Мерки за възстановяване на земята

Обществена перспектива

Чист въздух и вода	Рекултивация и повторно използване на бивши минни райони
Опазване на биоразнообразието	Устойчиво земеделие

Икономически капитал

Политическа перспектива

Привличане на чуждестранни инвестиции	Интелигентна специализация (ИКТ, мехатроника, енергетика)
Индустриални паркове и енергийни хъбове	Мащабен преход на индустрията

Обществена перспектива

Подкрепа за МСП и предприемачеството	Диверсифицирана икономика (туризъм, възобновяеми енергийни източници, информационни технологии, селско стопанство)
Местните власти трябва да дадат приоритет на местния бизнес	Подкрепа за кооперации и социални предприятия

Капитал на изградената околна среда

Политическа перспектива

Жилищни програми	Планове за градско развитие
Проекти за обновяване на общини	Индустриални зони и логистични центрове

Обществена перспектива

Достъпни жилища	Младежки и културни пространства
Балансирани инвестиции между градовете и селата	Зелени обществени площи

Човешки капитал

Политическа перспектива

Програми за преквалификация и квалификация	STEM и дигитално образование
Фокус върху трудовата мобилност	Обучение за зелени работни места

Обществена перспектива

Задържане на населението	По-добри училища и учители
Креативност и критично мислене	Осигурени работни места за младите хора

Инфраструктурен капитал

Политическа перспектива

Разширяване на широколентовия интернет	Проекти за дигитализация
Транспортни коридори (пътни и железопътни)	Инфраструктура за водород и възобновяеми източници

Обществена перспектива

Надежден обществен транспорт	Мобилни здравни звена
Цифрово приобщаване за села и възрастни	Центрове за обществено здраве

X-капитал

Политическа перспектива

Съответствие със Зелената сделка на ЕС	Технологични иновации
Цели за въглероден неутралитет	Приоритети за интелигентна специализация

Обществена перспектива

Прозрачност и доверие	Гражданско участие
Местни културни центрове и НПО като опорни точки	Справедливост и солидарност

ИЗГОТВЯНЕ НА ИЗЯВЛЕНИЯТА ОТ РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ РАБОТИЛНИЦАТА

Планът за възстановяване и устойчивост и Стратегията за регионално развитие на Югоизточна Англия наблягат на индустриалната декарбонизация, технологичната модернизация и мащабните инфраструктурни проекти. От друга страна, гражданите на Стара Загора последователно изтъкваха справедливостта, сигурната и достойна заетост, висококачественото образование и достъпа до силни социални услуги като истинските основи на справедливия преход.

За да станат тези контрасти осезаеми, прозренията от RFL, интервютата, обсъжданията на Pol.is и наблюденията бяха превърнати в набор от кратки изявления. Тези изявления обхващаха областна съответствие с политическите насоки, както и приоритетна общността, които не са адекватно разгледани. След това те бяха използвани като основа за по-широк обществен дебат.

Други твърдения подчертаваха споделени теми с различни акценти, като например:

„ Достъпът до здравеопазване трябва да се третира като част от прехода. „ Достъпът до здравни грижи трябва да се третира като част от преходната инфраструктура, с мобилни звена за селските райони. „

Някои от изявленията отразяваха ясни разминавания между местните гласове и формулирането на политиките, например:

„ Професионалното образование трябва да бъде приоритет, за да се отговори на нуждите на пазара на труда. „ Програмите за преквалификация трябва да бъдат пряко свързани с ангажиментите на работодателите. „

Накрая, няколко твърдения произтичаха директно от опасенията на общността, които не са обхванати от съществуващите политики:

„ Решенията относно прехода трябва да бъдат прозрачни, с ясни доказателства за това как се използват публичните средства. „ Местните културни центрове трябва да бъдат подкрепяни като центрове за образование, солидарност и граждански живот. „

Чрез изготвянето и обсъждането на тези изявления, процесът създаде мост между експертно обосноваваните стратегии и реалния живот. Той позволи на гражданите не само да реагират на съществуващите политики, но и да формулират собствените си приоритети и да оформят езика на прехода, като гарантира, че бъдещето на региона е изградено както върху технически решения, така и върху определени от общността нужди.

ОЦЕНКА НА РЕГИОНАЛНОТО ОБЩЕСТВЕНО МНЕНИЕ

Пет бързи факта за обсъждането на Pol.is в Стара Загора

1. **Общ брой участници:** 92 участници се включиха в онлайн процеса.
2. **Оригинални твърдения:** 73 оригинални твърдения бяха подготвени от семинари на RFLL, интервюта и картографиране на политики.
3. **Добавени твърдения:** 36 нови твърдения бяха добавени от участниците по време на обсъждането.
4. **Общ брой оценени твърдения:** Общо 109 твърдения бяха оценени.
5. **Общ брой подадени гласове:** 5214 гласа бяха подадени за всички твърдения, което показва силна ангажираност на общността.

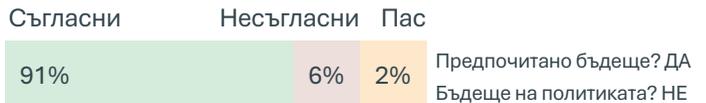
В последния етап на RFLLs, генерирани от общността становища бяха представени за обществено обсъждане чрез платформата Pol.is в района на Стара Загора. Целта беше да се разшири участието и да се тества как гражданите в целия регион се ангажират с проблемите, идентифицирани по време на семинари, интервюта и картографиране на политики.

Обсъждането разкри по кои теми има широк консенсус, къде мненията се различават и кои са привлекли най-голяма ангажираност. Много твърдения относно образованието, справедливата заетост и благосъстоянието на общността предизвикаха силно съгласие, докато други области, като ролята на чуждестранните инвестиции или скоростта на дигитализацията, подчертаха различията между групите с мнения. Отделни групи от участници се формираха около образователните приоритети, икономическите модели и екологичните мерки.

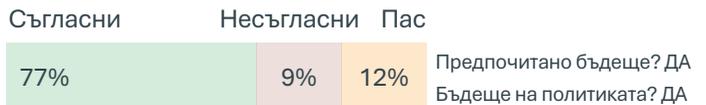
Някои твърдения получиха особено силна подкрепа, включително призови за насърчаване на критичното мислене в училищата, чиста околна среда и зелени пространства, сътрудничество между работодателите и образованието и по-добър обществен транспорт. Други предизвикаха дебати, като например дали цифровите технологии в училищата трябва да се въвеждат рано или по-постепенно, или как да се балансират местните и чуждестранните инвестиции. Не всеки въпрос резонира еднакво - някои предложения получиха ограничено взаимодействие, което предполага, че осведомеността или неотложността се различават в различните теми.

Консенсусни твърдения

Образованието не трябва да бъде подчинено само на нуждите на пазара, но трябва да развива и критично мислене, гъвкавост и житейски умения.

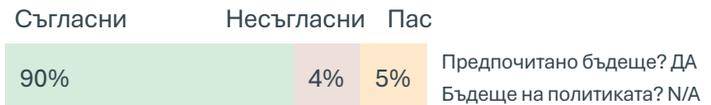
Образованието трябва да бъде по-тясно свързано с нуждите на пазара на труда.

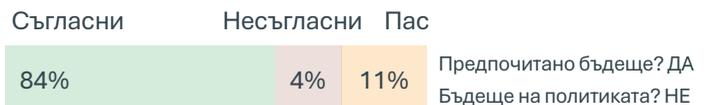
Както работодателите, така и местните власти трябва да инвестират съвместно в професионалното образование.

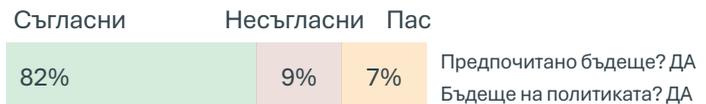
Фокус върху чиста храна, чиста вода, чист въздух за всички жители на населеното място в региона.

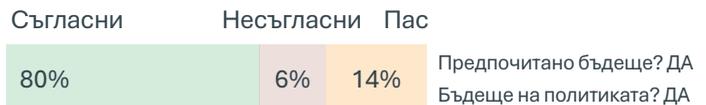
Зелените площи трябва да останат предимно за почивка и отдих.

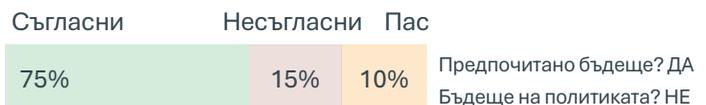
Общественият транспорт в региона трябва да бъде по-ефективен, екологичен и модерен.

Промишлеността трябва да бъде децентрализирана и икономическа активност да се създаде във всички населени места в региона.

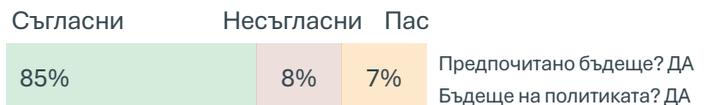
Местните власти трябва да подкрепят местния бизнес, вместо да насърчават чуждестранните инвеститори.

Технологиите са полезни само когато се използват правилно, а учителите трябва да бъдат добре подготвени.

Трябва да се инвестира в енергийно ефективен обществен транспорт, достъпен за всички.

КАКВО СЛЕДВА?

Следващите години ще бъдат решаващи за превръщането на визията за справедлив и устойчив преход в Стара Загора в осезаеми резултати. Непосредствените приоритети трябва да се съсредоточат върху операционализирането на фондовете за справедлив преход по начини, които са прозрачни, приобщаващи и отчетни. Това изисква не само ясни правила за допустимост и механизми за мониторинг, но и участие на гражданите във вземането на решения на общинско и регионално ниво. Специализирани структури за обществен надзор – като например съвети за граждански мониторинг – могат да предоставят доказателство, че ресурсите достигат до работниците, семействата и местните предприятия, а не се задържат от национални институции или големи външни участници. Такива механизми ще помогнат и за възстановяване на доверието в институциите и ще покажат, че преходът отговаря на нуждите на най-засегнатите от него хора.

Успоредно с това, образованието и преквалификацията трябва да преминат от пилотни инициативи към регионални програми. Реформата на професионалните училища в Раднево и Гълъбово, съчетана с инициативи за дигитална грамотност в селските райони, ще бъде от съществено значение за предотвратяване на емиграцията на младежи и за гарантиране на адаптацията на по-възрастните работници. За да се гарантират значими резултати, обучението трябва да бъде пряко обвързано с трудовите договори в нововъзникващи сектори като възобновяема енергия, устойчиво земеделие и ИТ услуги. Политиците трябва също така да подкрепят културните центрове и обществените организации като партньори в образованието и обучението за възрастни, като признават

тяхната роля за достигане до уязвимите групи.

Втори приоритет е да се затвърди икономическата диверсификация чрез инвестиции, полезни за местно ниво. Макар че мащабните проекти за възобновяема енергия и водород ще оформят енергийното бъдеще на региона, те трябва да бъдат допълнени от целенасочена подкрепа за МСП, кооперации и семейни предприятия, които поддържат препитанието в градовете и селата. Правилата за обществени поръчки трябва да бъдат адаптирани така, че училищата, болниците и социалните институции да предоставят стоки и услуги на местно ниво, като се гарантира, че средствата от ЕС умножават ползите за регионалната икономика. Същевременно критериите за нови инвеститори трябва да включват ангажименти за осигуряване на сигурни, добре платени работни места за местните жители, предотвратявайки попадането им в несигурна или краткосрочна заетост.

Преходът в Стара Загора ще бъде успешен само ако социалната справедливост и благосъстоянието на общността се третират като основни стълбове, а не като странични проблеми. Това означава вграждане на оценки на социалното въздействие във всички проекти, инвестиране в здравеопазване, грижи за деца, грижи за възрастни хора и културни съоръжения, наред с индустриалните зони и транспортните коридори. Ще е необходим по-силен общински капацитет за планиране, координиране и предоставяне на тези услуги, с подкрепата на националните власти и партньорите от ЕС. Чрез преследване на балансирана програма, която съчетава декарбонизация със справедливост, Стара Загора може да се позиционира като модел за това как въгледобивните региони в Югоизточна Европа могат да преминат към преход, без да изоставят общностите.

РЕГИОНАЛНИ ЛАБОРАТОРИИ ЗА БЪДЕЩА ГРАМОТНОСТ: ПРОЦЕС СЪПКА ПО СЪПКА

Регионалните лаборатории за бъдеща грамотност (RFL) бяха проведени в четирите региона на проучването: Стара Загора (България), Норботен (Швеция), Лужица (Германия) и Катовице (Полша). Във всеки регион беше ангажирана отделна общност в преход. Лабораториите следваха осеметапна структура, използвайки както семинари с присъствие, така и инструмента за дигитално ангажиране Pol.is.

- 1. Подготвителна стъпка:** Картографирани бяха потенциалните въздействия на мерките за преход към устойчивост на ниво ЕС, национално и регионално ниво, включително Териториалния план на България за Фонда за справедлив преход, Националния план за възстановяване и устойчивост, Националния план за енергетика и климат, Стратегията за регионално развитие на Югоизточна Англия и съответните общински програми.
- 2. Първа и втора работилница:** В Стара Загора двете работилници на RFL бяха обединени в една среща. Сесията започна с участието на членове на общността и политици, като беше представен проектът DUST и бяха обсъдени регионални активи и ключови теми като заетост, околна среда,

дигитализация и образование. Във втората част гражданите работиха отделно, за да разсъждават върху регионалните предизвикателства и да очертаят своите визии за бъдещето.

- 3. Анализ на бъдещето:** След това тези разговори бяха синтезирани и визуализирани, като се направи разлика между бъдещето, което хората очакват, ако настоящите тенденции продължат – вероятно бъдеще – и бъдещето, което биха искали да постигнат – предпочитано бъдеще.
- 4. Сравнение на политиките:** Тези визии на общността бяха сравнени с насоките, очертани в националните и регионалните политики за преход — бъдещи политики — за да се подчертае къде приоритетите на гражданите съвпадат или се отклоняват от съществуващите планове.
- 5. Трета работилница:** Въз основа на това сравнение участниците работиха заедно, за да трансформират позициите си в ясни политически декларации.
- 6. Публично обсъждане:** Декларациите бяха тествани чрез онлайн платформата Pol.is, където по-широка група граждани можеха да гласуват и коментират, което позволи да се появят консенсус и разделения.
- 7. Четвърта работилница:** В последната стъпка общността консолидира резултатите в набор от практически препоръки, адресирани до политиците на местно, регионално и национално ниво.

Управление на икономическо развитие
Стара Загора

В ПОДДРЪПА
НА БИЗНЕСА,
ИНВЕСТИЦИИТЕ
И ИКОНОМИЧЕСКОТО
ПАРТНЬОРСТВО

25
години

АГЕНЦИЯ ЗА РЕГИОНАЛНО
ИКОНОМИЧЕСКО
РАЗВИТИЕ
СТАРА ЗАГОРА

ПОДГОТОВКА НА СЦЕНАТА

ЗАЩО СА ВАЖНИ ПРЕХОДИТЕ КЪМ УСТОЙЧИВОСТ, ВОДЕНИ ОТ ОБЩНОСТТА?

Преходите към устойчивост включват дълбоки социално-икономически промени, които оказват влияние върху общностите по разнообразни и неравномерни начини в цяла Европа. Тези преходи могат да донесат както възможности, така и предизвикателства, особено в региони с по-бавен икономически растеж. За да бъдат преходите справедливи и ефективни, те трябва да бъдат проектирани чрез базирано на място, ръководено от общността, разработване на политики, които овластяват гражданите, повишават осведомеността и изграждат устойчивост. Активното участие на гражданите гарантира, че политиките са отговорни, приобщаващи и съобразени с местните нужди – особено тези на недостатъчно представените групи.

КАКВО Е ТЕКУЩОТО СЪСТОЯНИЕ НА ПРЕХОДА КЪМ УСТОЙЧИВОСТ В СТАРА ЗАГОРА?

Стара Загора е най-големият въглищен регион в България, доминиран от енергийния комплекс „Марица Изток“, който осигурява около 30% от електроенергията на страната. Секторът осигурява пряка заетост на около 20 000 души, а допълнителни 80 000–100 000 души са непряко заети чрез подизпълнители, услуги и вериги за доставки. Комплексът обхваща три общини: Раднево, Гълъбово и Стара Загора, което прави бъдещето му централно за социално-икономическата

стабилност на по-широкия регион.

Европейската комисия одобри Териториалния план за справедлив преход на България, като отпусна 1,2 милиарда евро за Стара Загора, Перник и Кюстендил. В Стара Загора средствата включват 60 милиона евро за енергийно ефективно обновяване на сгради, 36,5 милиона евро за обучение и преквалификация на миньори и работници в електроцентрали, както и ресурси за рехабилитация на повече от 2000 хектара земя за възобновяеми енергийни източници и индустриални зони.

Въпреки тази подкрепа, регионът е изправен пред сериозни предизвикателства: замърсяване на въздуха и почвата около Раднево и Гълъбово, зависимост от една-единствена индустрия и социално напрежение. Протестите на работниците през 2023 г. подчертаха опасенията от загуба на работни места, подчертавайки необходимостта от справедлив, прозрачен и приобщаващ преход, който осигурява препитание, като същевременно постига целите за климата.

Защо местната общност е по-слабо ангажирана с прехода на Стара Загора?

В Стара Загора дебатите за прехода често се водят от националните власти, големи енергийни компании и общински институции, докато гласовете на по-малките градове, села и местните обществени групи остават

недостатъчно представени. Много жители се чувстват дистанцирани от процесите на вземане на решения и нямат достъпна информация за Териториалните планове за справедлив преход. Ограничените възможности за участие в процеса на разработване на политики, съчетани с ниското доверие в институциите и опасенията, че финансирането няма да достигне до обикновените хора, намаляват желанието им за ангажиране. Тези бариери рискуват да изместят ценните местни знания и общностния опит, които са от съществено значение за оформянето на справедлив и ефективен преход.

Справедливият преход в района на Стара Загора е повече от енергийна промяна; той представлява дълбока социална и икономическа трансформация за региона. Постепенното премахване на въглищата и реструктурирането на свързаните с тях индустрии пряко засягат хиляди работници, техните семейства и по-широката общност. За да бъдат тези промени справедливи и ефективни, политиките трябва да се основават на местните реалности и да се оформят с активното участие на гражданите. Подходите, водени от общността, гарантират, че стратегиите за преход отговарят не само на националните и европейските цели за климата, но и на ежедневните проблеми като работни места, образование, здравеопазване и качество на живот. Ангажирането на гражданите изгражда доверие, укрепва устойчивостта и прави прехода по-приобщаващ, особено за групи, които често са изключени от процеса на вземане на решения.

ПРОЕКТЪТ „DUST“ НА HORIZON ЕВРОПА И РЕГИОНАЛНИТЕ ЛАБОРАТОРИИ ЗА БЪДЕЩА ГРАМОТНОСТ

Проектът DUST, финансиран от „Хоризонт Европа“, има за цел да демократизира териториалните отговори на преходите към устойчивост чрез увеличаване на участието и доверието на гражданите. Чрез „Регионални лаборатории за бъдеща грамотност“ проектът насърчава приобщаващ, базиран на място диалог между гражданите и политиците в уязвими от прехода региони.

Тези лаборатории помагат на гражданите да си представят и да се подготвят за бъдещето, като увеличават капацитета си за адаптация. Те се стремят да:

Повишаване на осведомеността за въздействието на местните политики

Осигурете форум за изразяване на надежди и притеснения

Изграждане на доверие между гражданите и институциите

Интегриране на местните знания в политиката

Насърчаване на проактивно участие на гражданите в съвместното създаване на политики

Снимка: Д-р Джери и Рой Клоц33

АНЕКС

Пълен списък на анализирани стратегически документи

- » Териториален план за справедлив преход – област Стара Загора.
- » Национален план за възстановяване и устойчивост на България.
- » Национален план за енергетика и климат (НПЕК) 2021–2030.
- » Интегрирана стратегия за териториално развитие на Югоизточния регион 2021–2027.
- » Интегриран план за развитие на община Стара Загора 2021–2027.
- » Интегрирани планове за развитие на общини Гълъбовои Раднево 2021–2027.
- » Иновационна стратегия за интелигентна специализация 2021–2027 – България.

Пълен списък с изявления за семена

Образование и умения

- » Образованието трябва да бъде по-тясно свързано с нуждите на пазара на труда.
- » Образованието не трябва да бъде подчинено единствено на нуждите на пазара, а трябва да развива критично мислене, гъвкавост и житейски умения.
- » Както работодателите, така и местните власти трябва съвместно да инвестират в професионално образование.
- » Пазарът на труда, а не местната власт, трябва да има водеща роля и отговорност за обучението на персонала.
- » Ранното кариерно ориентиране ограничава развитието на интереси.
- » Кариерното ориентиране трябва да започва от

средното училище (5-7 клас).

- » Училищата трябва да дадат приоритет на развитието на STEM области – наука, технологии, инженерство и математика.

Дигитализация и технологии

- » Дигиталните технологии могат да направят обучението по-достъпно и ангажиращо.
- » Прекомерната дигитализация може да навреди на критичното мислене и социалните умения.
- » Дигитализацията трябва да бъде интегрирана на всички нива на образованието, допълвайки традиционните методи.
- » Дигиталните технологии трябва да се въвеждат в образователния процес само след определена възраст и при условие че учителите са подготвени да ги използват ефективно.
- » Регионът на Стара Загора трябва да се утвърди като дигитален център с благоприятни условия за иновативни компании.
- » Интернет инфраструктурата е на добро ниво и не е приоритет за по-нататъшно развитие в региона.
- » Високоскоростният интернет в региона е ключов за дигитализацията и бъдещето на младите хора.
- » Регионът разполага с надежден интернет, което ограничава необходимостта от допълнителни инвестиции в тази област.
- » Недостатъчната интернет свързаност в региона възпрепятства дигиталния напредък и ограничава възможностите за развитие на младежта.

Транспорт и инфраструктура

- » Общественият транспорт в региона трябва да бъде по-ефективен, екологичен и модерен.
- » Подобряването на пътната инфраструктура трябва

да бъде спешен приоритет.

- » Развитието на транспортната инфраструктура трябва да насърчава активната мобилност (колоездене, ходене пеша) вместо използването на лични автомобили.
- » Закупуването на лични превозни средства с ниски емисии трябва да се насърчава чрез безвъзмездни средства/намалени такси и подобрена инфраструктура (зарядни станции, места за паркиране и др.).
- » Зоните с ограничен достъп за автомобили в града трябва да бъдат разширени.
- » Ограничаването на достъпа на автомобили до определени части на града възпрепятства мобилността на местния бизнес и гражданите.

Околна среда и обществени пространства

- » Зелените пространства трябва да останат предимно за отдих и свободно време.
- » Парковете трябва да предлагат повече спортни съоръжения и велоалеи.

Икономика и индустрия

- » Развитието на традиционните индустрии в района на Стара Загора не бива да се пренебрегва.

Пълен списък с коментари на Pol.is

- » Учителите – а по-късно и учениците – трябва да бъдат обучавани приоритетно в използването на дигитални технологии, по-специално изкуствен интелект.
- » Хора от всички възрасти, етноси и социални групи трябва да бъдат включени в проекти, свързани с развитието на града.
- » Трябва да се създаде регионална кръгова

икономика, която да отговаря на всички основни нужди на населението, свързани с физическото оцеляване и човешкото развитие.

- » Въвеждане на образователни дейности, които укрепват връзката на децата и младите хора с природата.
- » Фокус върху чиста храна, чиста вода и чист въздух за всеки гражданин в региона.
- » Създаване на общност от доброволци, които да подкрепят различни събития и да насърчават взаимопомощта между хората.
- » Разширете културната програма с нови събития и фестивали, включително повече спортни, кулинарни и детски събития.
- » Спиране на изсичането на дървета, за да се направи място за жилищни сгради.
- » Подновяване и подобряване на маршрутите на обществения транспорт.
- » Децентрализиране на индустрията и създаване на икономическа активност във всички населени места в региона.
- » Работа съвместно с бизнеса за осигуряване на справедливо заплащане, повече социални помощи и по-добри условия на труд.
- » Оптимизиране на процесите и работата на общинската администрация.
- » Подобряване на качеството на ремонтните дейности, поддръжката и защитата на общинската собственост.
- » Всички институции, организации и граждани в града трябва да работят заедно, оставяйки личните разногласия в миналото.
- » Трябва да има повече социални програми, които наистина да адресират проблемите на гражданите.
- » Създаване на специално звено, където нуждаещите се могат да търсят и получават необходимата помощ, независимо от вида на необходимата помощ.

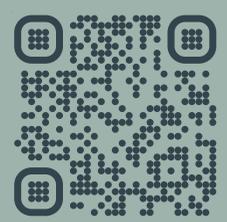
- » Осигуряване на възможности за всеки, който иска да допринесе със знания, труд или идеи, да се включи в подходящи проекти.
- » Организиране на безплатни публични събития на разнообразни теми, фокусирани върху хората и техните нужди.
- » Организиране на събития, обхващащи всички аспекти на живота, които обединяват и развиват хората, правейки всеки гражданин част от общността.
- » Предлагане на различни безплатни курсове и обучителни програми, където хора в неравностойно финансово положение могат да подобрят своите знания и умения.
- » Увеличаване на зеленината в градовете и селата и засаждане на овощни дървета.
- » Създаване на зони за отдих сред природата.
- » Постигане на истинско единство и солидарност между хората за общото благо и за запазване на населението във всички населени места в региона.
- » Фокус върху достоен стандарт на живот за всеки човек в региона, опазване на околната среда и осигуряване на достъпно образование и здравеопазване за всички.
- » Реновиране на съществуващи и създаване на нови туристически маршрути.
- » Разработване на модерен градоустройствен план с жилищни сгради, разположени на достатъчно разстояние една от друга, и със зелени площи между тях.
- » Осигуряване на добри и редовни връзки чрез екологичен обществен транспорт между всички населени места в региона.
- » Бъдещето на региона зависи от личната мотивация на всички граждани.
- » Изграждане на парк с детска площадка в квартал Железник.
- » СПЕШНО И НЕОБХОДИМО да се ремонтират малките асфалтови пътеки между жилищните блокове и да се създадат красиви фото кътчета в града.
- » Бъдещето на региона зависи от личната мотивация на всички граждани.
- » Осигуряване на добри и редовни връзки чрез екологичен обществен транспорт между всички населени места в региона.
- » Виждам велоинфраструктура.
- » Развитие на повече културни събития. И най-важното: как градът може да задържи младите хора след завършване на училище.
- » Спрете изсичането на зелени площи в парковете и предоставянето им за строителство на жилищни или промишлени сгради.
- » Осигурете безопасен транспорт за деца в автомобили (използване на детски столчета и предпазни колани).
- » Деца под 150 см височина не трябва да се возят на предните седалки на автомобили.
- » Стара Загора е град с голям потенциал за растеж, подходящ за млади и отворени хора.
- » Осигурете транспорт от град Павел баня до жп спирка Павел баня.
- » Не съм съгласен с прекомерната дигитализация – трябва да има повече места за социални дейности.
- » Общината се нуждае от чист въздух и професионално управление; икономическата политика не трябва да служи на политически стратегии.
- » Ако се имат предвид въглищни технологии – не съм съгласен.
- » Обърнете повече внимание на съществуващите места за отдих и спорт. Създайте работна група за поддръжка на парк „Аязмото“ и премахване на сухи дървета.
- » Забранете стари дизелови автомобили и камиони над 15 години!

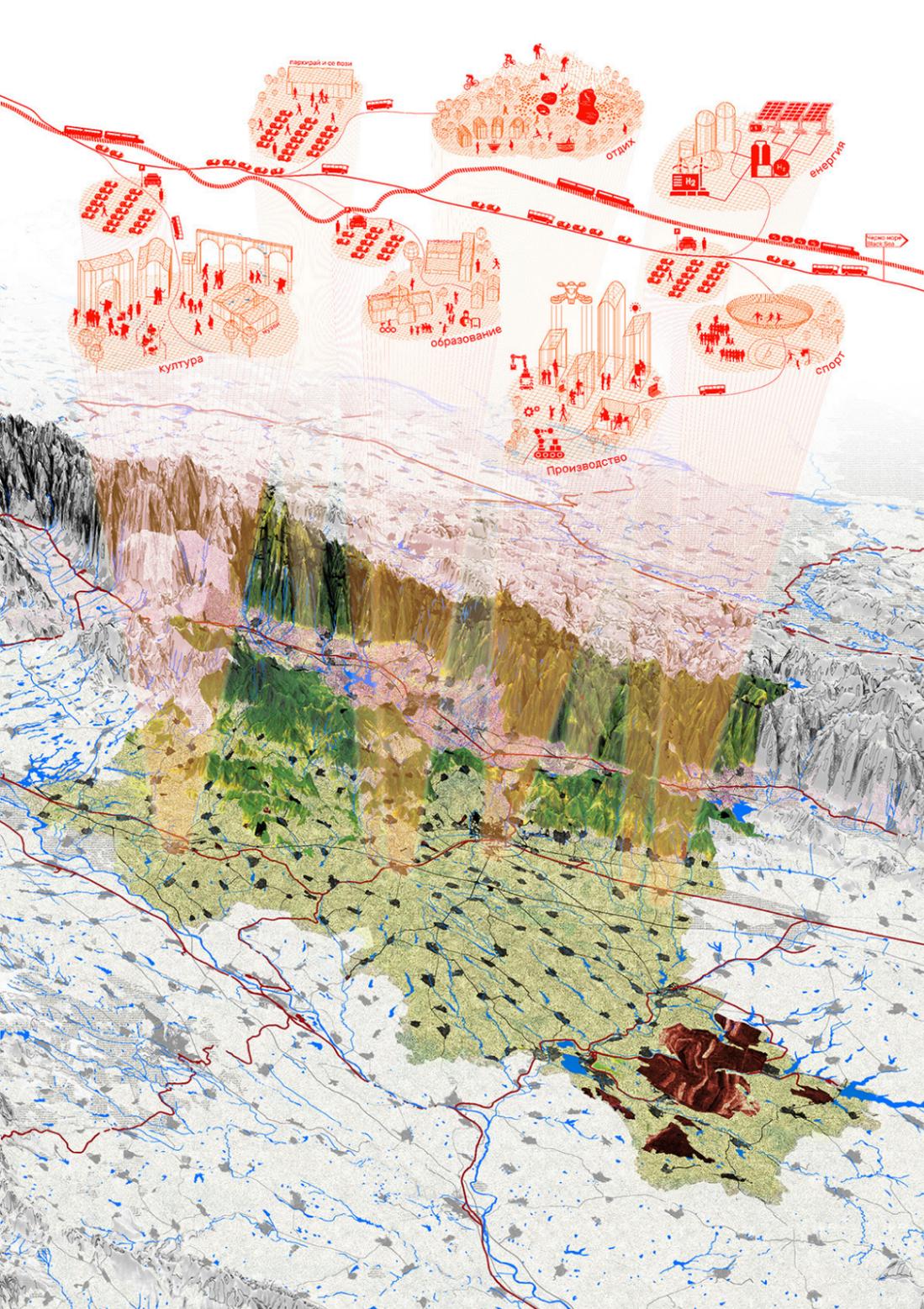

DUST

Democratising
jUst
Sustainability
Transitions

Сканирайте
QR кода, за да
научите повече
за проекта!

Визия за региона Стара Загора според регионалната политика

A vision for the Stara Zagora region according to regional policy

Страховете и мечтите на жителите за региона Стара Загора

Citizens' fears and dreams of the Stara Zagora region

Предпочитаното бъдеще на гражданите за региона Стара Загора

Citizens' preferred future for the Stara Zagora region

This project has received funding from the European Union's Horizon Europe research and innovation program under Grant Agreement No 101094869.

CSD

DUST

Democratising
Just
Sustainability
Transitions

TU Delft

Artwork by OOZE architects & urbanists.
With support of Malgorzata Rybak, Delft University of Technology.